

beszél. Valóban nagyon sajnálatos tény, hogy akad egy olyan bíráló is; a ki jóakaró, objektív kritikus képében, önhittségében neki szilajodva, minden alap nélkül vágja a szerzők szeme közé «a hazafiatlanság, tudatlanság és írni nem tudás» súlyos vádjait. Valóban jogos lenne megkérdezni, mi bátorította fel őt ilyen hangú bírálatra? Talán eddigi tudományos (?) és irodalmi működése?! Hogy Szerényi úrnak könyvünket *ily módon* ismertetni volt-e joga és alapja, annak elbírálását nyugodt lélekkel bízzuk az olvasóra; sértő tendenciáját pedig a leghatározottabban visszautasítva, figyelembe nem vesszük.

VÁNGEL J. és SEEMAYER V.

A polgári iskolák reformjához. II. rész: A reform sikerei és tervjavaslat. Irta *Baranyai Gyula* a szegedi III. ker. állami polgári iskola igazgatója, Szeged, 1899. 36 lap. Ára 30 kr.

Az I. részt 1897-ben tette közzé a szerző, a mikor a reformmunkálatok erősebb lépésekkel kezdtek indulni. Abban már a hét osztályú polgáriskola mellett foglal állást, bár megenged négy osztályút is; a teljes polgáriskolának önkénytesi jogot s általában az érettségi bizonyítványoknak speciális jogosítványain (egyetem, kereskedelmi szakpályák) kívül valamennyi más jogosítványát követeli; a felső kereskedelmi iskolák egy részét vissza kívánja alakítani polgáriskolákká; a jelenlegi tanárképzőintézetek megtartását, de kifejlesztését kívánja.

A mostani II. rész számba veszi a reform eddigi sikereit, kiemelve a főbb mozzanatokat. Ezek: Wlassics miniszternek 1898 októberében a Közoktatási Tanácshoz intézett rendelete, melylyel a Tanácsot a reformmunkálatok megindítására fölhívja, különösen rámutatva a qualificatiók kérdésére. Második: Heinrich Gusztávnak a Magyar Pæd. Társ. mult évi nagygyűlését megnyitó elnöki beszéde, a melyet majdnem egész terjedelmében közöl s csupán a népoktatási jelleg megtartására vonatkozólag foglal el ellenkező álláspontot. Harmadik: a miniszternek a mult évi költségvetés tárgyalásakor mondott beszéde, a mely az országgyűlés előtt jelzi az irányt, a melyben a polgáriskolai reformot létesíteni akarja, kifejezvé az is, hogy a különböző szervezeti javaslatok eltérése már csak kevéssé lényeges részletekre vonatkozik. Negyedik: az Orsz. Közokt. Tanács javaslata. Ezen javaslat még vitás pontjaival szemben szerző álláspontja a következő: mellőzendő úgy a népoktatási, mint a középfokú jelző; a két tagozat elkülönülését célzó intézkedések elhagyandók, a polgáriskola egységes hét osztályú iskola legyen, egységes képesítésű és javadalmazású tanári karral, a teljes hét osztályú iskolát azonban lehet «felső polgári iskolának» nevezni a «főgymnasium» analogiájára.

A mint a szervezeti javaslat, úgy a végül közölt Tantervjavaslat is a polgáriskola eredeti conceptionjának szellemét tükrözi vissza, nem kaczerlodik sem a «szakszerü irány»-nyal, sem az egyetemmel. Minden-esetre hasznos adat lesz, a mikor a reformmunkálatok a tantervkészítésig fognak jutni.

De vajjon mikor fogunk odáig jutni? Csudálatos dolog, hogy a mikor a földolgotra nézve már minden illetékes iskolai hatóság és testület megegyezett, akkor akad meg a dolog — mintha elaludt volna. Ha hinni lehet a szóbeszédnek, a hadügyminiszterium csinál nehézségeket az önkénytesi jog dolgában. Ez még csudálatosabb. A mikor a poroszországi példa, meg a mi régi hat osztályú reáliskolánk példájára arra is följosogíthatna, hogy már a hat osztályú iskolának is megköveteljük ezt a jogot; a mikor részben épen a katonai körök kedvéért tették a reformtervek azt az engedményt, hogy a hat osztályú polgáriskolát hét osztályúvá fejleszszék s így az iskolát parallellé tegyék az önkénytesi jog birtokában levő kereskedelmi iskolákkal (sőt talán a tökéletesebb parallelismusra törekvésnek tulajdonítható a felső tagozat elkülönítése is), meg az osztrák hét osztályú reáliskolákkal; a mikor egy pár évi alsóbb iskolázáson átment s azután éveken át szünetelő embereket nyugalmazott kapitányoktól vezetett iskolák egy fél év alatt abrichtolnak az önkénytesi vizsgálatra, akkor a hadügyminiszter kételkedni kezd, hogy vajjon a 11 évi folytonos iskolázáson átment ifjú bír-é az önkényességhez megkivánt műveltséggel? Ebben a kérdésben a magyar iskolai körök közvéleményének és a magyar kultuszminiszteriumnak vindikáljuk az illetékességet. Szomorú volna, hogy a mikor az ország végső erejét is kimerítve hozza az óriási vér- és pénzáldozatokat a hadsereg szükségleteire, akkor ugyanennek az országnak egy evidensen fölismert kulturális szükségletének kielégítése ugyanazon hadsereg intéző köreinek akadékoskodásán muljék. Reméljük, hogy ebben az esetben nincs igaza a szóbeszédnek, annyival inkább, mert itt csak kis részben van szó a jog kiterjesztéséről, mivel a hét osztályú polgáriskoláknak legalább fele a mostani kereskedelmi iskolákból fog visszaalakulni. Vagy talán nem tudják megkülönböztetni a mi polgáriskoláinkat az osztrák polgáriskolától, mely tulajdonképen csak egy bővített elemi népiskola? Akkor a különbséget meg kell nekik magyarázni, s hogy könnyebben megértsék, el kell a miénk mellől ejteni a fölösleges «népoktatási» jelzöt. K. J.